

Таким чином, ми можемо сказати, що свідомий громадянин має бути самостійним, ініціативним, відповідальним, законслухняним бути терплячим до відмінностей між людьми, поважати думки та права інших тощо. Всі ці якості закладаються в дошкільному дитинстві й складають основу громадянськості

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає підстави зробити висновок, що проблеми формування громадянських якостей найчастіше розглядаються, коли мова йде про підлітковий та юнацький вік (М.Боришевський, П.Вербицька, Л.Канішевська, В.Кожохар, М.Рудь, К.Чорна та ін). Це обумовлено психо-фізіологічними особливостями розвитку дитини. Однак, слід зазначити, що основа громадянських якостей закладається в дошкільному дитинстві. Це підтверджують дослідження психологів (І. Бех, М. Боршевський, Л. Виготський) та педагогів (Л.Артемюва, Є. Казаєва, С. Козлова, В. Лаппо, І. Газіна), в яких зазначається, що старший дошкільний вік є найбільш сенситивним періодом для формування базових громадянських якостей. Адже саме в цей час дитина формується фізично, психічно й інтелектуально, набуває необхідних знань, умінь та навичок. І саме в цей період вона потребує найбільшої уваги й захисту. Від ставлення до дітей, розуміння їх проблем, інтересів та потреб залежить доля кожної дитини й розвиток суспільства загалом. Саме в дитинстві формується оцінка дитиною свого "Я", яка є регулятором її моральної поведінки, лежить в основі знань про свої права та обов'язки, на ній ґрунтуються такі почуття як відповідальність, сором, провина, совість тощо.

Як зазначає І. Шаповаленко, в старшому дошкільному віці у дітей формується самооцінка, складовою якої є оцінка власних моральних якостей, яка виражається у дотриманні чи недотриманні правил прийнятих в даному суспільстві.

Дослідження проведені І. Непомнящею доводять, що якості, основи яких було сформовано в старшому дошкільному віці виявляються дуже стійкими та зберігаються в головних своїх особливостях багато років.

Зважаючи на зазначене вище, ми можемо виділити основні задачі громадянського виховання дітей старшого дошкільного віку:

- формувати у дітей елементарні уявлення про права та обов'язки людини-людини, гуманістичне ставлення до навколишнього світу;
- формувати у дітей знання про історію, звичаї, традиції рідного краю;
- виховувати у дітей повагу до родини, міста, держави;
- виховувати і закріплювати правила культури і поведінки в суспільстві, прояви доброзичливості, чесності в спілкуванні з людьми.

Таким чином, ми бачимо, що сформованість громадянських якостей є результатом тривалого виховного впливу, який торкається всіх сторін життєдіяльності дитини. Вони виступають, як реальна можливість втілення в життя сукупності соціальних і громадянських прав особистості, її інтеграції в культурні й соціальні структури суспільства.

УДК 373.2:001.895

*Добош Олена Михайлівна, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,
Добош Тетяна Іванівна, магістр спеціальності «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет*

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У Законі України «Про дошкільну освіту», Коментарі до «Базового компонента дошкільної освіти в Україні», Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)» однією з пріоритетних цілей є інноваційний характер освітньої діяльності, використання сучасних виховних та навчальних технологій.

Впровадження і розвиток інноваційних технологій набуває поширення у 80-и х роках

XX століття у зв'язку з демократичними тенденціями в суспільстві в межах колишнього Радянського Союзу. Діяльність педагогів-новаторів Ш.О. Амонашвілі, І.П. Волкова, М.П. Гузика, О.А. Захаренка, Є.М.Ілліна, С.М. Лисенкової, М.М. Палтишева, В.Ф.Шаталова, М.П. Щетиніна та інших представників гуманістичного напрямку відома як «педагогіка співробітництва», основною ідеєю якої є особистісно орієнтоване навчання.

В умовах розвитку дошкільної освіти XXI століття все більшого значення набуває процес впровадження новацій в дошкільних навчальних закладах незалежно від типів і форм власності. Оновлений зміст дошкільної освіти, програми та навчально-методичне забезпечення, що його реалізують, спонукають до оновлення способів взаємодії дошкільних навчальних закладів із зовнішнім освітнім середовищем. Кожен заклад, виходячи із поставлених задач, визначає пріоритетність тієї чи іншої новації, технологію впровадження, програму дій.

У педагогічній науковій літературі тлумачення поняття «інновація» (нововведення) вживають у таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позицій особистісно-орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, технології, педагогіки, наукових досліджень; результат інноваційного процесу.

У статті 11 Закону України «Про дошкільну освіту» зазначено, що дошкільний навчальний заклад, що здійснює інноваційну діяльність, може мати статус експериментального, який надається йому згідно з Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності.

Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (2000) визначає інноваційною діяльністю у системі освіти діяльність, спрямовану на розроблення й використання у сфері освіти результатів наукових досліджень та розробок, а інноваційний освітній проект – процедуру і комплекс усіх необхідних заходів щодо створення і реалізації інноваційного освітнього продукту – результату науково-дослідної розробки, що відповідає вимогам Закону України «Про інноваційну діяльність». Освітніми інноваціями вважаються вперше створені, вдосконалені освітні, навчальні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що мають істотно поліпшити результати освітньої діяльності.

Сучасний освітній процес неможливий без інноваційного оновлення, залучення нових технологій, їх апробації та адаптації до сучасних вимог нового змісту.

Оновлення освітнього процесу вимагає від сучасного педагога високого рівня компетентності в такій сфері діяльності, як оволодіння технологією пошукової діяльності з метою ефективного впровадження інновацій на робочому місці, високого рівня психолого-педагогічної компетентності для здійснення диференціації і індивідуалізації освітнього процесу. Професіоналізація педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграють інноваційні педагогічні технології.

Освітні інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення й упровадження нових і поширення наявних педагогічних систем. Вони спрямовані на зміни й оновлення усіх компонентів освіти і мають системний характер.

Інноваційна діяльність у дошкільному навчальному закладі здійснюється за такими основними напрямками:

1. Розробка нового змісту освіти.
2. Упровадження нових систем, методик, технологій, методів, прийомів, засобів навчання і виховання дітей.
3. Створення дошкільних закладів із пріоритетними напрямками розвитку.
4. Застосування оптимальних механізмів управління закладами тощо.

Саме втілення нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від новацій: якщо педагог відкриває принципово нове, то він новатор, якщо трансформує наукову ідею у практику, то він інноватор.

Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає найвищий ступінь педагогічної творчості.

Інноваційною діяльністю займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи:

- 1) педагоги-винахідники, які приходять до нового внаслідок власних пошуків;
- 2) педагоги-модернізатори, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем для позитивного результату;
- 3) педагоги-майстри, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.

Упровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу має забезпечити підвищення якості навчання й виховання дітей, зменшити витрати на досягнення результатів освіти. Тобто, метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу.

Освітній простір ДНЗ належить до складних, багатоаспектних педагогічних явищ, які характеризуються не стільки кількісними, скільки якісними показниками. Необхідною умовою проектування освітнього простору ДНЗ є визначення аспекту сприйняття цього особливого педагогічного явища. Освітній простір ДНЗ є сукупністю локальних освітніх середовищ, які знаходяться у взаємодії один з одним.

У структурі освітнього простору ДНЗ можна виокремити два основні рівні локальних освітніх середовищ:

- на рівні діяльності освітньої установи – культурне педагогічне середовище ДНЗ;
- на рівні індивідуальної діяльності педагога – середовище професійного функціонування педагога.

Значну роль у розвитку освітнього простору, його відповідності гуманістичній парадигмі освіти відіграє педагогічне проектування.

Педагогічне проектування розглядається як феномен, що виник унаслідок взаємодії новітніх тенденцій у розвитку педагогічної теорії та інноваційної педагогічної практики, а також як сутнісний компонент процесу вирішення педагогічної проблеми.

Закономірності педагогічного проектування освітнього простору пов'язано з розумінням його як інноваційного процесу, що проходить етапи локальних, модульних і системних змін з урахуванням зовнішніх (соціальних) і внутрішніх (власне, педагогічних) умов.

Принципи проектування освітнього простору охоплюють:

- розвиток дошкільника в контексті особистісно орієнтованого підходу з урахуванням сензитивних періодів, провідних видів діяльності, а також творчого розвитку дитини як суб'єкта своєї життєдіяльності;
- урахування соціокультурного контексту проектування, його культуровідповідності та діалогічності;
- ампліфікацію (збагачення) умов розвитку від мономоделі середовища до середовища відкритого типу;
- інтеграцію спілкування, пізнавальної, перетворювальної, оцінно-контрольної та інших видів діяльності дитини;
- взаємодію соціокультурного досвіду, професійного, особистісного досвіду педагога й особистісного досвіду дитини;
- співтворчість і співпраця всіх суб'єктів освітнього простору.

Навчання педагогів техніки педагогічного проектування є однією з істотних умов розвитку освітнього простору ДНЗ, а створення педагогами локальних педагогічних проектів – одним із показників продуктивності процесу дошкільної освіти. Основний акцент у цьому процесі – на встановленні зв'язку між освоєнням педагогами техніки педагогічного проектування і тими педагогічними об'єктами, які належать до об'єктів безпосередньої функціональної відповідальності педагога ДНЗ, поєднання особистісно і професійно

значущого.

Отже, відмінною ознакою сучасності є залучення до інноваційного процесу вже не тільки окремих педагогів, а й педагогічних колективів. Це спонукає працівників дошкільних навчальних закладів до пошуку оптимальних шляхів моделювання й ефективного запровадження інноваційних технологій, спрямованих на оновлення теорії, практики освіти, удосконалення навчально-виховного процесу, управління діяльністю навчального закладу.

Результатом інноваційних процесів в освіті є використання теоретичних, практичних нововведень. Освітні інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення, впровадження нових і поширення наявних педагогічних систем, розуміння й підтримку педагогічними колективами змін, які спрямовуються на оновлення всіх компонентів освіти і мають системний характер.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології [Текст] / І. М. Дичківська / Підручник. 2-е вид. допов. «Академвидав». 2012. – 352 с.
2. Меленець Л. Про успіхи інноваційної діяльності дошкільних закладів столиці / Людмила Меленець // Дитячий садок. – 2012. – Число 29-31 (653-655) – С. 55-56.
3. Про дошкільну освіту. Закон України від 11.07.2001 № 2628-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> - Назва з екрана.
4. Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності. Положення від 07.11.2000 - № 522 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00> – Назва з екрана.
5. Формування інноваційного простору дошкільної освіти : наук.-метод. посіб. / упоряд. Н. В. Любченко, О. А. Прокопенко; А. С. Виноградова за ред. Є. Р. Чернишової / Ун-т менедж. освіти НАПН України. - К., 2012. - Ч. 1. - 112 с.

УДК 373.24

*Карпенко Ольга Володимирівна,
студентка I курсу РВО «Магістр»,
факультету дошкільної та початкової освіти
Херсонського державного університету*

ПРОЦЕС КЕРІВНИЦТВА ІГРАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Величезна роль у розвитку та вихованні дитини належить грі. Про місце, роль та значення гри в житті дитини написано і сказано багато. Феномену дитячої гри присвячені роботи В. Абраменкової, Л. Артемової, О. Богиніч, Л. Виготського, О. Запорожця, Д. Ельконіна, С. Козлової, О. Кошелівської, С. Новосолової, Т. Поніманської, О. Усової, К. Ушинського, К. Щербакової. Ними розкриті психологічна природа, сутність, виховні та інші можливості гри як складного, багатофункціонального феномену. Науковці єдині в думці, що гра є провідним видом діяльності дитини дошкільного віку. Оскільки гра є історичним утворенням та соціальною потребою дитини, що забезпечує передачу суспільного досвіду від покоління до покоління, очевидним є факт, що за змістом і характером дитячих ігор можна скласти уявлення про період, в якому жила дитина. А за влучним висловом В. Зеньківського розуміння дитячої гри дає нам розуміння духовного життя дитини. Вона є ефективним засобом формування особистості дошкільника, його морально-вольових якостей. Гра - це діяльність, яка зображує ставлення особистості до світу, що її оточує. У грі все начебто, не насправді, але в цій умовній обстановці, яка створюється уявою дитини, багато справжнього: дії граючих завжди реальні, їхні почуття, переживання справжні, щирі. Дитина знає, що лялька і ведмедик – тільки іграшки, але любить їх, як живих.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>